

Nr 376.

Av herr **Lundqvist m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 141, angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m.

I proposition nr 141 till årets riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid bl. a. postverket, telegrafverket och statens järnvägar. Propositionen i fråga, vilken baserats på vederbörande verksstyrelser till Kungl. Maj:t under hösten 1937 ingivna förslag till inrättande av vissa högre tjänster, innefattar emellertid endast en mycket begränsad del av de av verksstyrelserna föreslagna befattningarna. Verksstyrelsernas förslag ha i de flesta fall underställts kommunikationsverkens lönenämnd. Denna har därvid i en del fall ansett sig icke kunna tillstyrka förslagen, men den har å andra sidan efter ingående prövning tillstyrkt vissa befattningar.

De befattningar, som av respektive verksstyrelser föreslagits inrättade och sedermera av kommunikationsverkens lönenämnd tillstyrkts, men som av Kungl. Maj:t likväl icke medtagits i förenämnda proposition äro följande:

vid postverket

- en sekreterare (26 lönegraden)
- en förste revisor (24 lönegraden)
- två förste revisorer (24 lönegraden)
(av lönenämnden tillstyrka i 22 lönegraden)
- två överkontrollörer (24 lönegraden)
- en förste kontrollör (22 lönegraden)
(av lönenämnden tillstyrkt i 21 lönegraden)
- två notarier (21 lönegraden)
(en av lönenämnden tillstyrkt i 20 lönegraden)
- två revisorer (21 lönegraden)
- en aktuarie (21 lönegraden)
- en revisor och bokhållare (21 lönegraden)

vid telegrafverket

- en byrådirektör (28 lönegraden)
- en förste byråingenjör (27 lönegraden)
- en linjeingenjör (26 lönegraden)
- två sekreterare (24 lönegraden)

fyra överkontrollörer (24 lönegraden)
tre förste kontrollörer (22 lönegraden),

vid statens järnvägar

en sekreterare (24 lönegraden)
sju baninspektorer (22 lönegraden)
två expeditjonsföreståndare (21 lönegraden)
två byråassistenter (21 lönegraden)
samt införande i avlöningsreglementets tjänsteförteckning av en ny befattning i 20 lönegraden med benämningen byråassistent.

Beträffande samtliga dessa befattningar ha vederbörande verksstyrelser i sina förenämnda förslag i ingående motiveringar påvisat, att starkt behov av desamma inrättande förefinnes. Ett stort antal av befattningarna har även tidigare föreslagits av respektive verksstyrelser.

Den kraftiga utvecklingen inom de olika trafikverken under de senaste åren måste givetvis även i hög grad ha inverkat på de högre tjänstemännens arbetsområden, såväl i vad avser arbetets omfattning som dess kvalitet. Att denna utveckling måste medföra behov av ett ökat antal tjänstemän jämväl i de högre lönegraderna är självfallet. Att de av verksstyrelserna nu gjorda framställningarna äro starkt motiverade synes oss även framgå därav att dessa framställningar prövats jämväl av kommunikationsverkens lönenämnd med resultat, att nämnden ansett sig kunna *enhälligt* tillstyrka inrättandet av de föreslagna befattningarna.

Departementschefen har emellertid icke ansett sig böra framföra dessa förslag inför årets riksdag, under förebärande att frågan om dessa befattningars behövlighet skulle vara av beskaffenhet att böra prövas av den nu sittande 1936 års lönekommitté samt, vad beträffar befattningar vid statens järnvägar, event. även av 1938 års personalkommission vid statens järnvägar.

I anledning av vad departementschefen sålunda anfört rörande hänskjutande till 1936 års lönekommitté av här ifrågavarande ärende, må framhållas, att denna lönekommitté näppeligen torde kunna ingå på en värdering av varje särskild tjänst för eventuellt förslag om ändrad inplacering å löneskalan. Något sådant uppdrag ingår icke heller i de för kommitténs arbete lämnade direktiven. Det torde ligga i öppen dag, att ändrad löneplacering kan av denna kommitté komma att föreslås endast i de fall, där hela *befattningshavaregrupper* men ej enstaka tjänster anses böra få ändrad löneställning. I här förevarande fall är det uteslutande fråga om att bereda en rättvis löneställning enligt hittills tillämpade principer åt vissa *enstaka* tjänstemän och att på grund av ökning av arbetsmängden inrätta en och annan ny tjänst inom å löneskalan redan upptagen befattning.

De skäl departementschefen anfört till stöd för sitt avvisande av verks-

styrelsernas välmotiverade framställningar synas på intet sätt hållbara. Det måste starkt ifrågasättas, om de kraftiga beskrningar, som Kungl. Maj:t i år liksom i fjol företagit i de ansvariga verksstyrelsernas förslag, kunna anses gagneliga och med hänsyn till den blivande utvecklingen välbetänkta. Vi tillåta oss erinra om, att en så kraftig reduktion av verksstyrelsernas förslag, som skett de senaste två åren, icke tidigare tillnärmelsevis förekommit. Det är därför icke heller någon hemlighet, att departementschefens behandling av de föreliggande förslagen väckt stort uppseende inom initierade kretsar, särskilt som det är ett allmänt känt förhållande, att nu ifrågavarande verksstyrelser städse iakttagit den strängaste återhållsamhet vid framläggande av sina personalstatsförslag och i tider, när detta kunnat ske, ingalunda tvekat att föreslå indragningar och nerflyttningar av olika högre tjänster. Från tjänstemännens sida framstår departementschefens behandling av de föreliggande förslagen såsom, särskilt mot bakgrunden av vad tidigare förekommit, orättvis och föga överensstämmande med ett skäligt uppskattande av deras arbete och ansvar.

Ehuruväl samtliga de av verksstyrelserna framförda förslagen äro synnerligen välmotiverade, hava vi dock, väl inseende, att riksdagen näppeligen kan väntas vidtaga större ändringar i Kungl. Maj:ts förslag, härnedan velat begränsa oss till att föreslå inrättandet av endast en del av de mest behövliga, av lönenämnden tillstyrkta befattningarna.

Beträffande postverket.

En förste revisorsbefattning (24 lönegraden), som föreståndare för postverkets medelsrevision. Denna revision förestås för närvarande av en förste kontrollör, och den mera kvalificerade revisionspersonalen i övrigt utgöres av en revisor samt en kontrollör. Härtill kommer biträdande personal i förste postassistents och postassistents samt lägre tjänstegrad. Revisionsarbetet företer en oavbruten ökning icke blott i omfattning utan ock i svårighetsgrad. Under den senaste tioårsperioden har ett stort antal nya postanstalter med självständig redovisning tillkommit, varigenom antalet medelsräkningar, som varje månad skola granskas å medelsrevisionen, stigit från 308 år 1926 till 368 år 1936 eller med cirka 20 %. Postverkets fasta personal har från år 1926 till år 1936 ökat från 12 827 till 16 426 personer eller med omkring 28 %, och driftkostnaderna hava stigit från omkring 54.7 till omkring 71,4 miljoner kronor eller med ungefär 30,5 %. Tid efter annan ha dessutom nya arbetsuppgifter tillförts revisionen, exempelvis granskningen av räkenskaperna avseende postdiligenstrafiken, granskningen av avlöningslistorna avseende generalpoststyrelsens personal samt från och med den 1 juli 1937 revideringen av utgående familjepensioner. Detta förhållande jämte allt mer och mer invecklade bestämmelser har givetvis medfört en avsevärd ökning av arbetet å revisionen såväl för avdelningens föreståndare

som för den övriga personalen. Den ökade befogenhet, som tilldelas postdirektörerna och postmästarna att i avsevärd omfattning meddela beslut i viktiga frågor, har dessutom i hög grad skärpt kravet på granskningspersonalens omdöme, skicklighet och vaksamhet. Vid revideringen åligger det nämligen vederbörande tjänsteman icke endast att siffermässigt granska räkenskaperna utan att sakligt bedöma postdirektörernas och postmästarnas förvaltningsåtgärder, i den mån de avspegla sig i räkenskaperna.

Beträffande omfattningen av det arbete med handläggning av anmärkningsärenden och dylikt, som det här gäller, må vidare nämnas, att medelsrevisionen år 1936 utfärdade omkring 1 300 egentliga anmärkningar, d. v. s. anmärkningar beträffande felaktigheter, som berott på oriktig tolkning av författningsföreskrifter eller eljest bestämmelser eller avseende mera komplicerade uträkningar. Från medelsrevisionen expedierades under samma år omkring 600 mindre anmärkningar, avseende rena sifferfel, cirka 700 omföringsbesked i anledning av bokföring å felaktiga titlar samt över 700 skrivelser, föranledda av mindre felaktigheter, som iakttagits under granskningen.

Föreståndaren för medelsrevisionen har självfallet till första åliggande att planlägga, leda och övervaka den övriga revisionspersonalens arbete samt därutöver bland annat att själv handlägga viktigare anmärkningsärenden, i förekommande fall avgiva påminnelser i dylika ärenden och, då under granskningsarbetet gjorts iakttagelser rörande förhållanden, som anses böra föranleda särskild åtgärd från generalpoststyrelsens sida eller eljest komma till dess kännedom, därom avlåta vederbörliga anmälningar och framställningar. Då dessa göromål äro av beskaffenhet att av tjänstens innehavare fordra omfattande författningskunskap, framstående skicklighet i författningstolkning ävensom stor omdömesförmåga, bör befattningen rättvisligen uppflyttas i en högre lönegrad än den 22 förslagsvis den 24 med benämning förste revisor.

En förste revisorsbefattning (24 lönegraden) å generalpoststyrelsens medelsbokhållarekontor. Å detta kontor verkställes all bokföring av postverkets inkomster och utgifter. Detta arbete sker genom sammanställningar av redovisningar avgivna bland annat av postverkets huvudkassa, postdirektionerna, postkontoren och postexpeditionerna.

Förutom det rena bokföringsarbetet samt bestyret med upprättandet av postverkets bokslut övervakas å medelsbokhållarekontoret, att insättningar och uttagningar å postverkets checkräkning i riksbanken ävensom leveranser av medel mellan postanstalterna bliva i vederbörlig ordning debiterade respektive krediterade i postmedelsräkningen. Under år 1936 uppgick sammanlagda beloppet av förenämnda insättningar och uttagningar i riksbanken till cirka 3 303 000 000 kronor och leveranserna av medel mellan postanstalterna till cirka 1 062 000 000 kronor. Ifrågavarande avdelning åligger jämväl tillse, att vissa medel, som skola inbetalas till postverket, samt överskott i

postkassor bliva i räkenskaperna redovisade. Med ledning av från frimärksförrådet erhållna uppgifter rörande till postanstalterna utsända frankotecken, statsstämplar och radiolicenstecken övervakas jämväl å ifrågavarande avdelning, att behöriga belopp bliva uppdebiterade i postanstalternas räkenskaper. Sammanlagda beloppet av dessa värdetecken uppgick under år 1936 till cirka 68 000 000 kronor.

Medelsbokhållarekontoret förestås av en tjänsteman i 21 lönegraden (revisor och bokhållare). Å kontoret tjänstgöra dessutom en kontrollör samt erforderliga biträden i lägre lönegrader.

Föreståndaren har att föra postverkets huvudbok och att upprätta dels postverkets bokslut för såväl kalenderår som budgetår, dels ock sammandrag, uppgifter och rapporter, avseende postverkets räkenskaper och ekonomiska förhållanden. De arbetsuppgifter, som åligga honom, äro synnerligen ansvarsfulla och krävande. Av honom måste fordras fullgoda insikter i räkenskaps- och redovisningsväsendet, omfattande kunskaper i bokföring, kunighet i gällande författningar och förvaltningsföreskrifter. Det råder intet tvivel därom, att ifrågavarande befattningshavare är för lågt placerad. Med hänsyn till arbetets svårighetsgrad och det ansvar, som är förenat med det samma, anses befattningen böra höjas till 24 lönegraden, varvid innehavaren torde böra benämnas förste revisor.

En överkontrollörsbefattning (24 lönegraden) å postgirokontorets bokföringsavdelning. Nämda avdelning är kontorets största och ur viss synpunkt viktigaste och mest arbetstyngda underavdelning. Den har att dagligen bearbeta alla inkommande betalningsuppdrag, bokföra dessa å respektive postgirokonton samt därefter expediera såväl kontoutdrag beträffande varje bokfört konto som även utbetalningskort, avseende kontant likvid från konto. Antalet omsättningar å kontona, som under år 1936 var i runt tal 48 miljoner, har för år 1937 beräknats uppgå till 53 å 54 miljoner, motsvarande ett medeltal för arbetsdag av 175 000 å 180 000. Dagsantalet kan dock variera mycket avsevärt och bokföringsmaterialet stundom svälla till att omfatta $\frac{1}{4}$ miljon eller än flera poster. Dagligen expedieras i genomsnitt 25 000 å 30 000 kontoutdrag, innebärande att bokföring skett på lika många konton, samt över 20 000 utbetalningskort. Bokföringen fullgör även viss revision av postanstalternas räkenskaper. De inbetalningskort (år 1936 var antalet nära 22 miljoner å ett sammanlagt belopp av 3 617 895 000 kronor), varigenom medel kontant inbetalas i postgirorörelsen vid postanstalterna, granskas nämligen å bokföringsavdelningen och kollationeras till antal och belopp med uppgifterna å de missiv, som postanstalterna ha att insända jämte korten. Även övriga betalningshandlingar (giro- och utbetalningskort samt postanvisningar) måste givetvis i likhet med inbetalningskortens noga granskas, datumstämplas och sorteras m. m., varjämte beloppen för de olika slagen mycket utförliga och hetsvärliga förarbete kan den egentliga bokföringen å

kontona laga sin början. Sedan denna avslutats, måste avstämning göras genom bl. a. hopsummering av kontosaldona, innan kontoutdragen med tillhörande verifikationer samt utbetalningskorterna kunna expedieras och bokföringsarbetet för dagen därmed avslutas.

Postgirokontorets bokföring är mekaniserad i den grad sådant är möjligt. För själva bokföringen disponeras ett 60-tal bokföringsmaskiner av olika typer, varjämte för annat arbete finnas 210 additionsmaskiner, stämpel- och kuverttillslutningsmaskiner m. fl. representerande ett sammanlagt värde av i runt tal 700 000 kronor.

Bokföringsavdelningen disponerar för närvarande två våningar i postgirohuset om sammanlagt 1 600 kvadratmeters golvyta, vilket utrymme dock är otillräckligt och därför efter postgirokontorets inflyttning i planerad tillbyggnad kommer att ökas till cirka 2 300 kvadratmeter.

Bokföringsavdelningen sysselsätter närmare två tredjedelar av postgirokontorets hela personal eller omkring 500 tjänstemän. Ledningen utövas av en revisor i 21 lönegraden, med biträde av en kontrollör och en förste postassistent. Återstoden av personalen utgöres, utom 3—4 postassistenter (antalet kan variera), av kvinnliga tjänstemän (kanslibitraden, kontorsbitraden eller postbitraden).

Arbetet å bokföringsavdelningen karakteriseras, utom av arbetsmängden, av kraven på största möjliga snabbhet i förening med största möjliga säkerhet. Alla en och samma dag inkommande betalningsuppdrag måste bokföras under dagen i så god tid, att kontoutdragen hinna tillställas postverket i tid att kunna expedieras med eftermiddagens postförande tåg från Stockholm. Intet arbetsmateriel får kvarligga till följande dag. Å andra sidan få heller inga kontoutdrag expedieras, förrän visshet vunnits, att bokföringen »stämmer», d. v. s. att alla belopp inskrivits riktigt på rätta konton. Med de stora belopp, som in- och utbetalas i postgiro rörelsen (för arbetsdag i medeltal omkring 60 miljoner kronor), är det givetvis utomordentligt viktigt ur säkerhetssynpunkt, att icke något fel begås, varigenom konto obehörigen tillföres belopp, som en kontoinnehavare i oärlig avsikt eller av rent förbi-seende hinner uttaga, innan felet upptäcks. Postgirot skulle därigenom kunna tillskyndas stora förluster. Svårigheterna att undgå fel i bokföringsarbetet äro mycket stora. Proceduren för en daglig bokföring av 175 000 poster fordrar, att beloppen utskrivs och behandlas fyra à fem gånger under oavbruten summering i olika sammanhang och för olika syften. Allt som allt kan antalet beloppsutskrifter (d. v. s. beloppnedslagen i maskinerna) närma sig eller överstiga miljonen, innan arbetet är färdigt.

Enbart utövandet av personalledningen å bokföringsavdelningen ställer stora krav på föreståndarens organisatoriska förmåga. I detta sammanhang må även beaktas, att denne har att sörja för att nyanställd och även annan personal erhåller erforderlig utbildning i bokföring och övriga å avdelningen förekommande göromål. Det är vidare på honom det närmast gäller, att de

stora värden, som representeras av en mångtalig personal (försakande postgirot en årlig löneutgift av $1\frac{1}{4}$ å $1\frac{1}{2}$ miljoner kronor) och en dyrbar teknisk utrustning, bliva rationellt och planmässigt utnyttjade.

Då därtill kommer att kraven på föreståndaren givetvis måste skärpas jämsides och som en följd av den allttjämt fortgående kraftiga ökningen av postgiro rörelsen, synes fullt befogat, att befattningen i fråga placeras lägst i 24 lönegraden. Den lämpligaste tjänstebeteckningen synes vara överkontrollör.

En aktuariefattning (21 lönegraden) å postsparbankens bokföringsavdelning.

Det löpande arbetet å postsparbanken utfördes ursprungligen å två avdelningar, revisionsavdelningen, som övertog, granskade och räntesatte det från postanstalterna inkommande arbetsmaterialet (insättningslistor och uttagningsskvitto), och bokföringsavdelningen, som å kontokorten bokförde insättningar och uttagningar på grundval av nyssnämnda material.

De båda avdelningarna förestodos av var sin revisor. På grund av rörelsens ökning blevo emellertid de göromål, som ålåg revisorn för den ursprungliga bokföringsavdelningen, omsider av så stor omfattning, att han icke lämpligen kunde svara även för själva bokföringen. Ur organisatorisk synpunkt ävensom av kontrollskäl ansågs det därvid riktigast, att bokföringen gjordes till en fristående avdelning, helt skild från den avdelning, som den förut tillhört, en organisationsform som även förordats av särskilda av generalpoststyrelsen tillsatta sakkunniga för utredning angående förstärkt kontroll m. m. inom styrelsens dåvarande femte byrå. Postsparbanken organiserades därför från och med 1934 års ingång på tre avdelningar: redovisningsavdelningen, som bibehölls oförändrad med den ene revisorn som föreståndare, samt vidare *dels* en undersökningsavdelning med den andre revisorn som chef för handläggning av undersöknings-, gransknings- m. fl. olika slag av ärenden, som förut tillhört bokföringsavdelningen, *dels ock* en ny bokföringsavdelning för själva bokföringsarbetet. Såsom föreståndare för bokföringsavdelningen anställdes en kontrollör. Någon ändring härutinnan har sedermera icke inträtt.

Föreståndaren för bokföringsavdelningen har att leda och bedriva arbetet inom avdelningen på sådant sätt, att bokföringen är verkställd så tidigt som möjligt, vilket är av stor vikt bland annat för att skydda postsparbanken mot oegentligheter med motböcker. Han ansvarar för bokföringsarbetets vederbörliga utförande ävensom för att kontokortsystemet skötes på tillfredsställande sätt. Därjämte har han att utföra en hel del övriga med kontobokföringen sammanhängande göromål.

Om arbetet å bankbokföringen gäller delvis detsamma som om arbetet å postgirobokföringen. Bankbokföringen behöver visserligen icke ske under fullt så jäktande former som bokföringen inom postgiro, men den är i stället ur den synpunkten besvärligare, att den måste utslås på mångdubbelt flera

konton, för närvarande över 2 miljoner stycken. Personalstyrkan å avdelningen uppgår till c:a 100 personer, vilket antal under årets 2 å 3 första månader måste höjas med ytterligare ett 100-tal. Bokföringen sker maskinellt, och avdelningen förfogar för närvarande över 36 bokförings- och 21 andra maskiner, motsvarande ett totalvärde av 365 000 kronor. Föreståndaren för bankbokföringen måste ha förmåga att rationellt utnyttja den dyrbara maskinparken och att i övrigt disponera både material och personal på sådant sätt, att avdelningen blir i stånd att med snabbhet och precision bokföra de stora belopp, som dagligen insätts och uttagas å postsparbanken. Såsom exempel på bokföringsmaterialets omfattning kan nämnas, att antalet omsättningar (insättningar + uttagningar) under år 1936 uppgick till 6 369 000. Det omsatta beloppet under samma år belöpte sig till cirka 500 miljoner kronor, d. v. s. nära nog samma belopp som hela den i postsparbanken vid årets slut inestående delägarebehållningen.

Föreståndaren för postsparbankens bokföringsavdelning synes nu böra tillerkännas en mot befattningens ansvar och vikt svarande löneställning. Detta synes kunna ske genom att han placeras i 21 lönegraden med benämningen aktuarie.

Kommunikationsverkens lönenämnd har för sin del i yttrande den 27 oktober 1937 tillstyrkt de förenämnda tjänsteuppflyttningarna, dock med den ändringen, att föreståndaren för medelsbokhållarkontoret föreslås placeras i förste kontrollörsgraden (22 lönegraden). De av den ansvariga verksamheten anförda skälen för sistnämnda tjänsteplacering i 24 lönegraden synas emellertid fullt bärande.

Beträffande telegrafverket.

En byrådirektörsbefattning (28 lönegraden).

I sin framställning till Kungl. Maj:t den 3 december 1937 har telegrafstyrelsen hemställt, att en ny byrådirektörstjänst inrättas å styrelsens linjebyrå med placering som föreståndare för dess transmissionsavdelning. Alltsedan förra decenniets början pågår genomgripande modernisering av landets telegraf- och telefonnät antingen genom kablfiering av de viktigaste förbindelserna eller genom införandet av sådana tekniska anordningar — bärvågstelefontelefoni — att blanka ledningar kunna utnyttjas för flera samtida telefonsamtal. Härigenom hava mycket stora besparingar uppgående till flera miljoner kronor per år kunnat göras. Såväl kablar som bärvågstelefontelefoni kräva flera tekniskt komplicerade anordningar och då särskilt å överdragsstationerna. Planläggning och underhåll av dessa anläggningar handhas av linjebyråns transmissionsavdelning. Den rastlösa utveckling, som kännetecknar detta område, kräver av föreståndaren för ifrågavarande avdelning förmåga att överblicka de många nya rön vetenskapen gör och dessas konsekvenser för tekniken.

Anordnandet av varje riks-, telegraf- och rundradioledning samt av varje internationell förbindelse skall i detalj planläggas å avdelningen.

Ovannämnda motivering, som i huvudsak återfinnes i telegrafstyrelsens skrivelse av den 19 september 1936, förklarar telegrafstyrelsen i sin skrivelse av den 3 december 1937 alltjämt äga giltighet och, fortsätter styrelsen, »har än mera stärkts av utvecklingen under den tid, som förflutit, sedan framställningen ingavs. Till bestyrkande härav må framhållas, att under år 1936, således på endast ett år, längden av stamlinjekablar i trafik ökat från 2 594 km till 3 110 km, längden av telegrafförbindelserna i dessa kablar från 47 350 km till 48 590 km och av telefonförbindelserna från 297 900 km till 350 000 km. Under samma tid har längden av bärvågsförbindelser i drift ökat från 13 910 km till 14 600 km, varjämte under året tre nya överdragsstationer tillkommit och antalet överdrag i drift ökat från 2 890 till 3 500.

Styrelsen anser, att föreståndaren för transmissionsavdelningen bör erhålla en mot hans arbete och ansvar bättre svarande tjänsteställning än hans nuvarande och finner ett ytterligare uppskov med inrättandet av den föreslagna byrådirektörstjänsten icke vara försvarbart.»

Lönenämnden har tillstyrkt inrättandet av denna befattning både 1936 och 1937.

En sekreterarbefattning (24 lönegraden). Telegrafstyrelsen har hemställt, att en sekreteraretjänst inrättas å linjebyråns tekniska avdelning för där förekommande administrativa uppgifter.

Å linjebyråns tekniska avdelning, som inrättades i slutet av år 1933, och som sedan dess ledes självständigt av en förste byrådirektör, utföres ej blott rent tekniskt-vetenskapligt arbete utan handlägges även en mångfald ärenden av administrativ natur. Dessa ärenden innefatta bl. a. uppsättande av skrivelser i de av förste byrådirektören handlagda och föredragna ärendena, uppsättande av förslag till kontrakt och protokoll rörande automatiska telefonstationsanläggningar m. m. och uppsättande av skrivelser i tekniska ärenden till utländska telegraf- och telefonförvaltningar och internationella rådgivande telefonkommittén — vilken sistnämnda grupp av ärenden förutsätter goda kunskaper i främmande språk — samt åliggande att i övrigt svara för att de till förste byrådirektörens arbetsområde hörande kansli-göromålen bliva i behörig ordning utförda.

Telegrafstyrelsen har föreslagit, att för här nämnda uppgifter, som hittills varit provisoriskt ålagda en tjänsteman i notaries grad, måtte inrättas en sekreteraretjänst, vilken med hänsyn till göromålens art tillsvidare bör placeras i 24 lönegraden.

Lönenämnden har tillstyrkt inrättandet av denna befattning både år 1936 och 1937.

Tre överkontrollörsbefattningar (24 lönegraden) med placering en å Malmö station samt en vid vardera av trafikdistriktsbyråerna i Göteborg

och Norrköping. Beträffande dessa befattningar har telegrafstyrelsen i huvudsak anfört följande.

Planläggningen och utförandet av automatiseringen av det lokala telefonnätet i Malmö, som pågått sedan omkring år 1929, har medfört stark ökning av arbetet för trafikbefälet vid stationen. En genomgripande modernisering av stationen, ombyggnad av riksavdelningen och automatisering av landsnätet står för dörren. Då samtidigt härmed trafiken ständigt ökats har telegrafstyrelsen nu ansett tidpunkten vara inne att för Malmö station definitivt fastställa samma organisationsform, som redan år 1919 infördes vid Göteborgs telefonstation. Detta innebär, att telegrafdirektörens närmaste man skall handhava ledningen av och inför stationschefen svara för driften å stationens samtliga avdelningar. Det ansvarsfulla arbete, som kommer att åligga denna tjänsteman, synes telegrafstyrelsen väl motivera befattningens placering i 24 lönegraden.

Sedan telegrafstyrelsen i sitt personalstaförslag hösten 1936 redogjort för de planer, som under senaste tio åren framlagts för förbättring av den tjänsteställning trafikdirektörens närmaste man och ställföreträdare nu intar, gör styrelsen följande uttalande: »Med hänsyn till beskaffenheten av det arbete, som påvilar nu ifrågavarande förste kontrollörsbefattningar, anser sig styrelsen kunna utan tvekan uttala, att dessa tjänster icke längre äro rättvist värdesatta genom en placering i 22 lönegraden. De befattningar vid verket, med vilka förste kontrollörstjänsterna å trafikdistriktsbyråerna äro i fråga om ansvar och arbetsuppgifter närmast jämförbara, äro samtliga placerade i lägst 24 lönegraden. En uppflyttning av tjänsterna i fråga till 24 lönegraden med benämning överkontrollör vill styrelsen därför livligt förorda.»

Lönenämnden har tillstyrkt inrättandet av dessa tre befattningar både år 1936 och 1937.

Två förste kontrollörsbefattningar (22 lönegraden) med placering å Stockholms telefonstationer.

I kommunikationsverkens lönenämnds yttrande över telegrafstyrelsens förslag år 1936 till höjning av befattningen såsom avdelningsföreståndarens närmaste man å Stockholms telefonstations landsavdelning från kontrollörs till förste kontrollörs grad återfinnes följande: »Samma förslag framlades i telegrafstyrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1935 angående sådana befattningar vid telegrafverket, vilkas antal skall fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen, och den föreslagna höjningen tillstyrktes av lönenämnden i utlåtande den 9 december 1935. Lönenämnden anförde härom bland annat, att nämnden, som haft tillfälle att inhämta närmare upplysningar om ifrågavarande kontrollörs arbetsuppgifter, i likhet med telegrafstyrelsen funne skäligen, att befattningen förändrades till förste kontrollörstjänst. Propositionen i ämnet (1936: 141) upptog emellertid icke förslaget om uppflyttning i lönegrad av befattningen. Vid propositionens anmälande inför

Kungl. Maj:t anförde föredragande departementschefen i denna fråga följande: 'Även om kvalificerade arbetsuppgifter i viss omfattning kommit att åvila innehavaren av ifrågavarande kontrollörsbefattning, synas dock tillräckliga skäl icke föreligga att i avvaktan på den stundande allmänna översynen av avlöningsförfattningarna uppflytta befattningen i lönegrad. Med åtgärd i sådan riktning torde därför böra tills vidare anstå.' Med hänsyn till att enligt direktiven för 1936 års lönekommitté denna icke fått sig ålagt att verkställa en fullständig revision av löneplanerna, synes det av departementschefen angivna skälet för uppskov med uppflyttning i lönegrad av den ifrågavarande befattningen numera hava bortfallit. Lönenämnden får därför, under hänvisning till sitt ovanberörda utlåtande den 9 december 1935, tillstyrka bifall till telegrafstyrelsens nu ifrågavarande förslag.»

Lönenämnden vidhåller även i sitt yttrande över senaste förslaget denna sin uppfattning. Det kan alltså i sistberörda fall konstateras, att lönenämnden icke mindre än tre på varandra följande år tillstyrkt telegrafstyrelsens förslag om höjning av ifrågavarande tjänst utan att detta föranlett någon åtgärd av departementschefen.

Föreståndaren för kassaavdelningen å Stockholms rikstelefonbyrå bär närmaste ansvaret för stationens uppbörd, som för år 1936 uppgick till c:a 37 miljoner kronor, vilket innebär en stegring under de senaste 5 åren av c:a 22 procent. Antalet utsända räkningar uppgick till c:a 820 000. Avdelningen skall kontrollera och ansvara för att likvid för dessa räkningar i rätt tid inkommer. Föreståndaren företräder telegrafverket gentemot allmänheten i ärenden av mycket grannliga natur, vars behandling kräver takt parad med fasthet. Det är långt ifrån sällsynt, att ett hundratal abonnenter under en dag önska förhandla personligen med föreståndaren.

Lönenämnden har tillstyrkt inrättandet av denna befattning både år 1936 och 1937.

Beträffande statens järnvägar.

En sekreterarbefattning (24 lönegraden).

Av järnvägsstyrelsen begärd sekreterarbefattning är avsedd för den notarie, som har att leda arbetena å persontrafikbyråns tidtabellsavdelning. De synnerligen omfattande och betydelsefulla arbetena å denna avdelning hava de sista åren ökat i samma mån som trafiken å statens järnvägars järnvägs- och automobilinjer. Det må särskilt beaktas, att införlivandet av flera enskilda järnvägar och inköpet av ett stort antal automobilföretag har för tidtabellsavdelningen medfört en betydande arbetsökning. Statens järnvägars trafikerade banlängd har sålunda från 1930 till 1937 ökat från 6 647 till 7 986 kilometer. Antalet trafikångskilometer har samtidigt ökat från 33,0 milj. till 52,8 milj. Automobilinjerna omfattade år 1930 endast 142 km mot 3 173 km år 1937, och antalet bilkilometer med omnibus har ökat från 0,2 till 8,5 milj. Utformningen av tidtabellen å ett järnvägsnät

är en angelägenhet, som i högst väsentlig grad övar inflytande på företagets ekonomi liksom den också är av stor vikt och betydelse för trafikanterna. På föreståndaren för tidtabellsavdelningen måste därför ställas stora fordringar på kunskaper ej blott om de tidtabellstekniska förutsättningarna utan även om trafikbehovet å olika linjer samt likaledes stora fordringar på omdöme i utformandet av allt förberedande utredningsarbete. Detta kräves särskilt därför, att byråchefen efter hand fått en allt större arbetsbörda, som torde göra det omöjligt för honom att, såsom förut varit fallet, i detalj genomgå mångfalden av olika tidtabellsärenden.

Det är på grund av vad sålunda anförts synnerligen väl motiverat, att den, som närmast under byråchefen har att svara för ifrågavarande krävande och ansvarsfulla arbeten, erhåller den tjänsteställning, som av järnvägsstyrelsen föreslagits och som av kommunikationsverkens lönenämnd tillstyrkts, nämligen såsom sekreterare i 24 lönegraden.

Nya baninspektorsbefattningar (22 lönegraden).

Beträffande inrättandet av nya baninspektorsbefattningar har järnvägsstyrelsen, såsom av propositionen framgår, redan år 1935 hos Kungl. Maj:t begärt uppflyttning av vissa underingenjörer till baninspektorer samt sedan varje år förnyat denna sin framställning.

I proposition nr 141 till 1936 års riksdag bestred departementschefen icke, att arbetsuppgifterna för ifrågavarande underingenjörer efter hand blivit mera krävande, men ansåg, att frågan om höjning borde anstå i avvaktan på en allmän översyn av avlöningsbestämmelserna för statens tjänstemän.

Statsutskottet ansåg sig visserligen böra ansluta sig till departementschefens ståndpunkt men sade sig dock därvid icke hava förbisett, att vissa skäl kunde anföras för vidtagande av en del förbättringar utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, och förklarade utskottet, att härvid särskilt syftades på det av järnvägsstyrelsen framlagda förslaget om ersättande av vissa underingenjörbefattningar med baninspektorsbefattningar.

Riksdagen anslöt sig till statsutskottets uttalande härutinnan.

I sin förnyade framställning i detta ärende den 14 november 1936 framhöll järnvägsstyrelsen, att statsmakterna redan vid baninspektorsbefattningens inrättande godkänt principen, att dylika befattningar skulle få disponeras för föreståndarnas närmaste män å de mera arbetstyngda bansektionerna. Då åtta av statens järnvägars tjugutre bansektioner av denna anledning ansågos böra tilldelas baninspektorer i stället för underingenjörer och förut endast fanns disponibel en baninspektorstjänst härför, begärdes sju nya dylika.

Även denna gång tillstyrkte lönenämnden styrelsens förslag och framhöll särskilt, att förevarande fråga icke torde vara av den art, att den komme att behandlas av 1936 års lönekommitté. Departementschefen ansåg denna gång, att denna fråga syntes »vara av beskaffenhet att böra prövas i sam-

band med det på grund av järnvägselektrifieringens fortgående utökning alltmera aktuella spörsmålet om bansektionsföreståndarnas arbetsuppgifter m. m.», och ansåg departementschefen av denna anledning icke böra förlägga förslag i ärendet.

I sitt under år 1937 ingivna förslag till inrättande av högre tjänster har järnvägsstyrelsen ånyo upprepat sin begäran om inrättande av ifrågavarande baninspektorsbefattningar. Lönenämnden har även denna gång enhälligt tillstyrkt förslaget.

Trots alla dessa samstämmiga år efter år gjorda uttalanden om behövligheten av dessa befattningar har departementschefen ej heller nu ansett sig kunna tillstyrka framställningen i ärendet.

Det må framhållas, att den av statens järnvägar trafikerade banlängden har under sistförflutna år ökats med mer än 500 km, som uppdelats på vissa förut befintliga bansektioner, varigenom respektive sektionsledningars arbetsbörda ytterligare stegrats. Härtill kommer den ökade arbetsbelastning, som der: efterhand allt större tågtätheten och högre genomsnittliga tåghastigheten medför, i det att linjernas mera intensiva utnyttjande givetvis ställa ökade krav på spårunderhållet, vilket i sin tur återverkar på sektionsledningens arbete och ansvar. Det torde vara fullkomligt enastående, att vid arbetsföretag av den storleksordning, varom här är fråga, föreståndaren såsom tekniskt underbefäl endast har att tillgå tjänsteman i så låg ställning som underingenjör. Det torde därför också få anses vara angeläget ur statsbaneföretagets egen synpunkt och rättvist vad angår hithörande befattningshavare, att här avsedda baninspektorsbefattningar nu äntligen inrättas, varvid vi för denna gång av anförda skäl anse oss böra inskränka oss till att begära inrättandet av åtminstone två sådana befattningar.

En expeditionsföreståndarbefattning (21 lönegraden) avsedd för godsexpeditionen vid Stockholm södra.

Denna expedition är numera av betydande storleksordning. Trafiksiffror och uppbördens storlek hålla enligt av järnvägsstyrelsen tillämpade och av riksdagen vid dylika befattningars inrättande godkända grunder mer än väl de fördringar, som uppställts för att föreståndarna skola tillerkännas expeditionsföreståndares tjänsteställning. De nuvarande godsexpeditionerna för avgående och ankommande gods komma att i samband med nu pågående ombyggnad av stationslokalerna därstädes sammanföras under gemensam föreståndare, varigenom godsexpeditionen därstädes blir den *fjärde* i storleksordning bland statens järnvägars självständiga godsexpeditioner. Det må i detta sammanhang erinras om att godstrafiken vid Stockholm södra under de senaste åren undergått en mycket kraftig utveckling såsom en följd av de betydande industri- och handelsföretag, vilka förlagt sin rörelse till de södra stadsdelarna.

Några bärande skäl för ett uppskjutande av denna befattnings inrättande synes icke kunna förebäras.

En *byråassistentbefattning* (21 lönegraden). Järnvägsstyrelsen har föreslagit inrättandet av två byråassistentbefattningar för omhändertagande av statens järnvägars automobiltrafik å nionde trafiksektionen i Göteborg och tredje distriktet i Malmö. Samma förslag ingavs även år 1936. Befattningarna hava tillstyrkts av lönenämnden.

Den under trafikinspektören vid 9 trafiksektionen sorterande biltrafiken har under de senaste två åren utvidgats avsevärt och omfattar nu en trafikerad väglängd av omkring 870 km med en vagnpark bestående av omkring 80 omnibusar, förutom släpvagnar och lastbilar. Dessutom hava statens järnvägar etablerat samtrafik med en mängd privata billinjer, vilken samtrafik även kräver övervakning av trafikinspektören och hans medhjälpare i denna arbetsgren.

Vid III distriktet omfattar omnibusrörelsen två stora komplex, nämligen dels linjerna Malmö—Lund—Eslöv och Malmö—Löddeköpinge—Landskrona med sidolinjer, dels de under a.-b. Kullens omnibustrafik sorterande linjerna i nordvästra Skåne och i Halland. Dessa tvenne linjekomplex omsluta sammanlagt en trafikerad väglängd av omkring 900 km, och vagnparken består av ett 80-tal omnibusar.

Den för rörelsen i fråga anställda personalen uppgår vid 9 trafiksektionen till omkring 100 och vid III distriktet till omkring 125 man. Med trafikens skötsel å dessa billinjer sammanhänger bland annat handläggningen av en mängd taxe-, turliste- och avtalsärenden. För ett tillfredsställande utfall av denna nya, ej minst ur ekonomisk synpunkt, för verket betydelsefulla verksamhet måste det anses vara av vikt, att nödig arbetskraft finnes för ledning och övervakning. De tvenne ifrågavarande byråassistentbefattningarna anses utan dröjsmål böra inrättas, men vilja vi för denna gång inskränka oss till att begära endast en av befattningarna.

Vad slutligen beträffar den av järnvägsstyrelsen i skrivelser under vart och ett av åren 1935, 1936 och 1937 föreslagna *nya befattningen i 20 lönegraden* med benämning *byråassistent* må följande framhållas.

Järnvägsstyrelsen har såsom motiv för befattningens inrättande bland annat anfört, att inom styrelsen och å befälsexpeditionerna vid linjeförvaltningen icke finnes någon administrativ eller kameral befattning i 20 lönegraden, motsvarande kontrollörsbefattningen vid post- och telegrafverken. Samtliga vid statens järnvägar befintliga kontrollörsbefattningar äro hänförliga till 21 lönegraden och placerade å styrelsens kontrollkontor med huvudsaklig arbetsuppgift att å stationerna förrätta uppbördskontroll. I 20 lönegraden är visserligen upptagen befattningen underinspektör, men denna är avsedd för stationsföreståndarens närmaste man å de större stationerna. Det har emellertid vid flera tillfällen visat sig vara önskvärt att hava tillgång till en befattning i 20 lönegraden för utförande av sådana arbetsuppgifter av administrativ eller kameral natur. för vilka notariebefattning i 21 lönegraden kan anses väl hög.

Styrelsens förslag år 1935 rörande nämnda befattnings inrättande förordades av lönenämnden.

Departementschefen framhöll i proposition nr 141 till 1936 års riksdag, att ett visst behov av befattning i 20 lönegraden för administrativa och kamerala göromål vid statens järnvägar förefanns, men att frågan om införandet av en ny befattning i tjänsteförteckningen syntes böra prövas i samband med den blivande allmänna översynen av avlöningsbestämmelserna för statens befattningshavare, varför departementschefen ansåg sig icke böra förorda förslag i ämnet till 1936 års riksdag.

Vid behandlingen av propositionen gjorde statsutskottet i anslutning till väckt motion det uttalandet, att utskottet, som ansett sig böra ansluta sig till departementschefens ståndpunkt, dock härvidlag icke förbisett, att vissa skäl kunde anföras för vidtagande av en del organisatoriska ändringar och förbättringar utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

I sin skrivelse den 14 november 1936 hemställde järnvägsstyrelsen ånyo, att förslag om inrättande av byråassistentbefattning i 20 lönegraden måtte föreläggas 1937 års riksdag. Även denna framställning var förordad av lönenämnden.

Departementschefen ansåg sig emellertid icke böra framlägga förslag rörande denna befattning till 1937 års riksdag utan hade överlämnat framställningen till finansdepartementet.

Järnvägsstyrelsen upprepade sin framställning på hösten 1937, och kommunikationsverkens lönenämnd tillstyrkte återigen befattningens inrättande. Departementschefen har dock ej heller till innevarande års riksdag ansett sig böra framlägga förslag rörande denna befattning.

Då behovet av ifrågavarande befattning under tre år i följd påvisats av såväl järnvägsstyrelsen som kommunikationsverkens lönenämnd, och då dessutom vederbörande departementschef vidgått, att behov av nämnda befattning för administrativa och kamerala göromål vid statens järnvägar förefinnes, föreligga otvivelaktigt starka skäl för befattningens omedelbara inrättande.

Att den besvärning av järnvägsstyrelsens personalstaförslag, som departementschefen vidtagit, väckt beklämning och utlöst missmod hos därav berörda personalgrupper är så mycket mera förståeligt som de sista 17—18 åren vid statsbanorna, vad befälsuppsättningen beträffar, i stort sett gått helt i indragningens tecken. Vi erinra sålunda om, att antalet förste stations-skrivarbefattningar vid distriktens trafikavdelningar f. n. är endast 160 mot 192 år 1920 trots en samtidig avsevärd utökning av statsbanornas längdutsträckning och trafikvolym ävensom tillkomsten av andra verksamhetsområden, exempelvis automobildriften. De sista årens trafikökning har icke heller tillnärmelsevis medfört den höjning av tjänsteställningen, som i en

mängd fall skulle vara en logisk och rättvis följd av ökat ansvar och mera kvalificerat arbete.

I förvisning om att järnvägsstyrelsen icke nu, lika litet som tidigare, föreslagit inrättandet av en befattning i befälsställning, såvida icke stadigvarande behov av densamma verkligen föreläge, hade man allmänt hoppats, att en välmotiverad om än i och för sig skäligen ringa lättnad i de synnerligen dåliga befodringsmöjligheterna vid statens järnvägar skulle erhållas.

Av vad ovan anförts torde framgå, att här berörda av de olika verksstyrelserna begärda och av lönenämnden tillstyrkta uppflyttningar av vissa tjänster måste anses vara starkt motiverade. Det synes för övrigt icke heller tillrådligt, att statens affärsdrivande verk skola förvägras de tjänster i högre och ledande ställning, som de ansvariga styrelserna ansett sig böra begära för ett tillfredsställande fullgörande av verkens viktiga samhällsfunktioner. Att ytterligare uppskjuta ett tillmötesgående av verksstyrelsernas framställningar kan därför icke vara vare sig motiverat eller lämpligt.

Att även riksdagen delar denna verksstyrelsernas uppfattning synes oss framgå av det uttalande som under fjolåret gjordes i skrivelse till Kungl. Maj:t nr 274, vari bl. a. anföres, att riksdagen hade icke ansett sig på grundval av enskilda motioner böra medgiva några löneförbättringar utöver Kungl. Maj:ts förslag, men riksdagen ville dock hava uttalat, att beträffande vissa befattningar goda skäl syntes föreligga för en förbättrad löneställning, och riksdagen ansåge sig hava anledning förvänta, att frågan om i skrivelsen avsedda befattningshavares avlöning toges under förnyat övervägande av Kungl. Maj:t samt att förslaget i ämnet framlades till 1938 års riksdag.

Av detta uttalande framgår alltså att 1937 års riksdag anslutit sig till de ansvariga verksstyrelsernas förslag och lönenämndens yttrande däröver.

På grund av vad sålunda anförts få vi härigenom föreslå,

att riksdagen måtte besluta, att av Kungl. Maj:t i proposition nr 141 föreslaget antal befattningar måtte utökas med följande:

vid postverket

förste revisor	2
överkontrollör	1
aktuarie	1

vid telegrafverket

byrådirektör	1
sekreterare i 24 lönegraden	1
överkontrollör	3
förste kontrollör	2

vid statens järnvägar

sekreterare i 24 lönegraden	1
baninspektör	2
byråassistent	1
expeditionsföreståndare i 21 lönegraden	1 samt
att i avlöningsreglementets tjänsteförteckning måtte i 20 lönegraden för statens järnvägar införas en ny befattning benämnd byråassistent.	

Stockholm den 8 mars 1938.

R. Lundqvist.

G. Arnemark.

Cl. Lindskog.

Arvid Hellberg.

Birger Gezelius.

John Bergvall.

Erik Hagberg.

